

มคอ.3 รายละเอียดของรายวิชา
Course Specification

รหัสวิชา 0102211 ชุมชน
(Community)

รายวิชานี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาชุมชน
หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2564
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. รหัส ชื่อรายวิชา จำนวนหน่วยกิต รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน รายวิชาที่เรียนพร้อมกัน และคำอธิบายรายวิชา

0102211 ชุมชน

3(3-0-6)

(Community)

บุรพวิชา : ไม่มี

ควบคู่ : ไม่มี

คำอธิบายรายวิชาภาษาไทย ความหมาย ขอบข่ายของชุมชนและความเป็นชุมชน แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับชุมชน มิติและระบบโครงสร้างของชุมชน ลักษณะและองค์ประกอบของชุมชน การศึกษาชุมชน ความสัมพันธ์ของระบบทุนชุมชน ลักษณะการเปลี่ยนแปลง ปัจจัย และผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนการจัดการหรือการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยวิเคราะห์กรณีศึกษา

คำอธิบายรายวิชาภาษาอังกฤษ Definition, scope of community, concepts and theory relating to community; dimension and system of community structure; characteristics and elements of the community; community study; the relationships of community capital system; the characteristics of changes; factors and impact on community as well as community management or empowerment by analyzing a case study

2. ประเภทของรายวิชา

- ศึกษาทั่วไป
- วิชาพื้นฐานเฉพาะด้าน
- วิชาเอกบังคับ
- วิชาเอกเลือก
- วิชาโท
- วิชาเลือกเสรี

3. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา ผศ.ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ

อาจารย์ผู้สอน ผศ.ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ

4. ปีการศึกษา/ภาคการศึกษา/กลุ่มผู้เรียน

ปีการศึกษา 2567/ภาคการศึกษาที่ 1/กลุ่มผู้เรียน S101 (นิสิตหลักสูตรการบริหารและพัฒนาชุมชน ชั้นปีที่ 2)

5. สถานที่เรียน

มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

6. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด

วันที่ 27 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2567

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้/มีความสามารถ/สมรรถนะที่ต้องการด้านต่าง ๆ

1.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ เพื่อการบริหารและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

1.2 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ขอบข่ายของชุมชนและความเป็นชุมชน แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุมชน มิติและระบบโครงสร้างของชุมชน ลักษณะและองค์ประกอบของชุมชน

1.3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาชุมชน ความสัมพันธ์ของระบบทุนชุมชน ลักษณะการเปลี่ยนแปลง ปัจจัย และผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนการจัดการหรือการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

1.4 มีความสามารถและทักษะในการนำความรู้เกี่ยวกับชุมชนมาปรับประยุกต์ใช้ในงานบริหารและพัฒนาชุมชน ตลอดจนการจัดการหรือการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยวิเคราะห์กรณีศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของรายวิชา

เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัย ประเทศ และภูมิภาค และนำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนพัฒนาให้เป็นที่ไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

หมวดที่ 3 ลักษณะการดำเนินการ

1. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

ภาคบรรยาย (ชั่วโมง)	ภาคปฏิบัติ (ชั่วโมง)	การศึกษาด้วยตนเอง (ชั่วโมง)
45	0	90

หมายเหตุ รายวิชานี้มีการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลภาคสนามจากสถานการณ์จริง โดยมีการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของระยะเวลาทั้งหมดของรายวิชา ตลอดจนใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอน และเป็นรายวิชาที่เน้นนวัตกรรมสังคมในชุมชนที่เชื่อมโยงกับการเป็นผู้ประกอบการ โดยการแปลงทุนชุมชนสู่การเป็นผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

2. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์และช่องทางที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล อาจารย์ประจำรายวิชาแจ้งให้นิสิตทราบเกี่ยวกับสถานที่ติดต่อและชั่วโมงการให้คำปรึกษา (Office Hours) โดยจะให้คำปรึกษาสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ณ ห้อง 13530 (ห้องพักอาจารย์) อาคาร 13 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

หมวดที่ 4 แผนการสอนและการประเมินผล

1. แผนการสอน

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการ เรียน การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
1-3	แนะนำรายวิชา 1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ ชุมชน 1.1 ที่มาและความหมายของ ชุมชน 1.2 แนวคิดทางสังคมศาสตร์ว่า ด้วยความหมายชุมชน 1.3 ลักษณะและองค์ประกอบ ของชุมชน 1.4 สาเหตุกระบวนการเกิดและ วิวัฒนาการของชุมชน 1.5 ระดับหรือขนาดของชุมชน 1.6 ภาระหน้าที่ของชุมชน	9	-	- มคอ.3 - บรรยาย - PowerPoint - อภิปราย - กิจกรรม	ผศ.ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ
4	2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ ชุมชน	3	-	- บรรยาย - PowerPoint - อภิปราย - วีดิทัศน์ - กิจกรรม	ผศ.ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ
5-6	3. การศึกษาวิเคราะห์ชุมชน 3.1 แนวคิดและความหมาย การศึกษาวิเคราะห์ชุมชน 3.2 วัตถุประสงค์และความสำคัญ ของการศึกษาวิเคราะห์ชุมชน 3.3 ประเภทของการศึกษา วิเคราะห์ชุมชน	6	-	- บรรยาย - PowerPoint - อภิปราย - วีดิทัศน์ - กิจกรรม	ผศ.ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ

ลำดับ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการ เรียน การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
	3.4 แนวทางการศึกษาวิเคราะห์ ชุมชน 3.5 หลักการของการศึกษา วิเคราะห์ชุมชน 3.6 ประเด็นในการศึกษา วิเคราะห์ชุมชน 3.7 กระบวนการของการศึกษา วิเคราะห์ชุมชน 3.8 เทคนิคและวิธีการใน การศึกษาวิเคราะห์ชุมชน				
7-8	4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา วิเคราะห์ชุมชน 4.1 แผนที่เดินดิน 4.2 ปฏิทินชุมชน 4.3 แผนผังประวัติศาสตร์ชุมชน 4.4 แผนผังเครือญาติ 4.5 SWOT Analysis	6	-	- บรรยาย - PowerPoint - อภิปราย - วีดิทัศน์ - กิจกรรม	ผศ.ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ
9	สอระหว่างภาค				
10	5. ลักษณะโครงสร้างของชุมชน 5.1 กรอบแนวคิดการศึกษา เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม - ความหมายของโครงสร้างทาง สังคม - องค์ประกอบของโครงสร้างทาง สังคม 5.2 ลักษณะโครงสร้างของชุมชน ชนบท - ความหมายของชุมชนชนบท - ลักษณะทั่วไปของชุมชนชนบท 5.3 ลักษณะของชุมชนชนบทใน บริบทสังคมไทย 5.4 ลักษณะโครงสร้างของชุมชน เมือง - ความหมายของชุมชนเมือง - ลักษณะทั่วไปของชุมชนเมือง - ลักษณะของชุมชนเมืองใน บริบทสังคมไทย 5.5 ความแตกต่างระหว่างชุมชน ชนบทกับชุมชนเมือง	3	-	- บรรยาย - PowerPoint - อภิปราย - กิจกรรม	ผศ.ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
	5.6 สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ของชุมชน				
11-12	6. การเปลี่ยนแปลงของชุมชน และผลกระทบ 6.1 ความหมายของการ เปลี่ยนแปลง 6.2 การจำแนกประเภทของการ เปลี่ยนแปลง 6.3 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลง 6.4 ลักษณะและกระบวนการ เปลี่ยนแปลง 6.5 ลักษณะการเปลี่ยนแปลง ของสังคมไทย 6.6 การเปลี่ยนแปลงของชุมชน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ 6.7 ผลกระทบที่เกิดจากการ เปลี่ยนแปลงที่มีต่อชุมชน - การเปลี่ยนแปลงที่มีผลให้เกิด การพัฒนา - การเปลี่ยนแปลงที่มีผลให้เกิด ปัญหา 6.8 การจัดการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต	6	-	- บรรยาย - PowerPoint - อภิปราย - วีดิทัศน์ - กิจกรรม	ผศ.ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ
13-14	7. ลักษณะและแนวทางการ ส่งเสริมความเข้มแข็งของ ชุมชน 7.1 แนวคิดและความหมายของ ชุมชนเข้มแข็ง 7.2 องค์ประกอบของความ เข้มแข็งของชุมชน 7.3 ลักษณะชุมชนที่มีความ เข้มแข็ง 7.4 ปัจจัยและเงื่อนไขที่ก่อให้เกิด ความเป็นชุมชนเข้มแข็ง	6	-	- บรรยาย - PowerPoint - อภิปราย - วีดิทัศน์ - กิจกรรม	ผศ.ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
	7.5 แนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน 7.6 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อการจัดการปัญหา 7.7 แนวทางการสร้างสังคมสมานภาพเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน				
15	8. กรณีตัวอย่างชุมชนต้นแบบ 8.1 ชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจ 8.2 ชุมชนต้นแบบด้านสิ่งแวดล้อม	3	-	- บรรยาย - PowerPoint - อภิปราย - วิดีทัศน์ - กิจกรรม	ผศ.ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ
16	9. การนำเสนอผลการศึกษาเฉพาะกรณี (การแปลงทุนชุมชนสู่การเป็นผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน)	3	-	- บรรยาย - PowerPoint - อภิปราย - วิดีทัศน์ - กิจกรรม - การนำเสนอผลการศึกษานำเสนอเฉพาะกรณี	ผศ.ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ
17	สอบปลายภาค				
18					
รวม		45	-		

หมายเหตุ รายวิชานี้มีการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลภาคสนามจากสถานการณ์จริง โดยมีการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของระยะเวลาทั้งหมดของรายวิชา ตลอดจนใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอน และเป็นรายวิชาที่เน้นนวัตกรรมสังคมในชุมชนที่เชื่อมโยงกับการเป็นผู้ประกอบการ โดยการแปลงทุนชุมชนสู่การเป็นผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

2. แผนพัฒนาประสิทธิภาพรายวิชา

- 1. จัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของระยะเวลาทั้งหมดของรายวิชา
- 2. จัดการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ องค์กร หรือหน่วยงาน
- 3. จัดการเรียนรู้เชิงรุก
- 4. รายวิชาส่งเสริมทักษะผู้ประกอบการของผู้เรียน

- 5. รายวิชาก่อให้เกิดนวัตกรรมของผู้เรียน โดยมีหนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากหน่วยงาน
- 6. จัดการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ (online) ร่วมกับ ในที่ตั้ง (on-site)
- 7. มีการพัฒนาสื่อการสอนแบบออนไลน์โดยผ่าน TSU MOOC
- 8. เปิดเผยคะแนนเก็บก่อนการสอบปลายภาค
- 9. ส่งระดับขึ้นตามเวลาที่กำหนด โดยไม่มีข้อผิดพลาด
- 10. มีการทวนสอบรายวิชาในระบบของคณะฯ
- 11. อื่น ๆ ระบุ

3. แผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ลำดับ	หัวเรื่อง/ประเด็น/รายละเอียด	วิธีการประเมิน/ ลักษณะการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	คะแนน
1	- การตรงต่อเวลาของนิสิตในการเข้าเรียน การส่งงานที่ได้รับมอบหมาย การเข้าร่วมกิจกรรม - ความมีวินัยและความพร้อมเพรียงของนิสิตในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อการบริหารและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน - ความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย - พฤติกรรมการเรียนและการสอบ	สังเกตการมีส่วนร่วม และพฤติกรรมในชั้นเรียน	1-16	10
2	- ความสามารถด้านการคิดของนิสิต เช่น การตั้งคำถาม การสืบค้นข้อมูล การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการตัดสินใจ - การทำผลงานและการนำเสนอผลงานของนิสิต	งานเดี่ยว	3-14	10
3	- ความสามารถด้านการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ของนิสิตเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านชุมชนและการประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อการบริหารและพัฒนาชุมชน	สอบระหว่างภาค	9	20
4	- ความสามารถด้านการคิดของนิสิต เช่น การตั้งคำถาม การสืบค้นข้อมูล การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการตัดสินใจ - การทำผลงานและการนำเสนอผลงานของนิสิต	งานกลุ่มและการนำเสนอ	2-16	30
5	- ความสามารถด้านการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ของนิสิตเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้าน	สอบปลายภาค	17/18	30

ลำดับ	หัวข้อ/ประเด็น/รายละเอียด	วิธีการประเมิน/ ลักษณะการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	คะแนน
	ชุมชนและการประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อ การบริหารและพัฒนาชุมชน			
คะแนนรวม				100

วิธีการตัดเกรด อิงเกณฑ์ (FIX-Rate)
 อิงกลุ่ม (T-Score)

การกำหนดช่วงคะแนนของเกรด

เกรด	A	B+	B	C+	C	D+	D	E/F
ช่วงคะแนน	≥80	≥75	≥70	≥65	≥60	≥55	≥50	≥0

หมวดที่ 5 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

ตำรา เอกสาร ข้อมูลสำคัญ และข้อมูลแนะนำ

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2542). **กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเครือข่ายหมู่บ้าน**
โครงการ กข.คจ.. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2547). **รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการอนุวัติตามแผนปฏิบัติ**
21 และการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ระหว่างประเทศ.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2554). **ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ : สถาบัน
พระปกเกล้า.
- ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. (2558). **การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน Community Economic Development.**
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2546). **ถอดรื้อปรัชญาและศิลปะแบบตะวันตกเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพฯ : สายธาร.
- นภาพรณ์ หะวานนท์. (2547). **การเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็ง.** สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.
- บัณฑิต อ่อนดำ และวิริยา น้อยวงศ์ นยางค์. (2533). **ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท : ประสบการณ์**
ของประเทศไทย. สาขาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาริชาติ วัลย์เสถียร. (2549). **กระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ของชุมชน.** กรุงเทพฯ :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พระมหาสุทิตย์ อบอุ่น. (2548). **นวัตกรรมการเรียนรู้ : คน ชุมชน และการพัฒนา.** กรุงเทพฯ : โครงการ
เสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- รสนา โตสิตระกูล. (2528). **คำตอบอยู่ที่หมู่บ้าน.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกลบอลคิมทอง.
- วรวุฒิ โรมรัตน์พันธ์. (2548). **ทุนทางสังคม.** กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- เศรษฐสยาม. (2540). **ลัทธิบริโภคนิยมกับชุมชน.** กรุงเทพฯ : สมาพันธ์.

- สรรเสริญ วงศ์ชู่ม. (2554). **การวางแผนพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.
- สายันต์ ไพรัชชาญจิตร. (2550). **การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน**.
กรุงเทพฯ : โครงการหนังสือโบราณคดีชุมชน.
สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2541). **การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ**. กรุงเทพฯ : เอ็มเทรตติ้ง.
- เสรี พงศ์พิศ. (2529). **คืนสู่รากเหง้า ทางเลือกและทัศนะวิจารณ์ว่าด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ :
เทียนวรรณ.
- เสรี พงศ์พิศ. (2531). **ทิศทางหมู่บ้านไทย**. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2553). **ร้อยคำที่ควรรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คลังปัญญา.
- อนุรักษ ปัญญาวัฒน์. (2548). **การศึกษาชุมชนเชิงพหุลักษณะบทเรียนจากวิจัยภาคสนาม**. กรุงเทพฯ :
โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- อเนก นาคะบุตร. นุวัฒน์. (2545). **ทุนทางสังคมและประชาสังคมในเมืองไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี
จำกัด.
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2544). **มิติชุมชน : วิธีคิดท้องถิ่นว่าด้วย สิทธิ อำนาจ และการจัดการทรัพยากร**.
กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อาภรณ์ จันทร์สมวงศ์ (บรรณาธิการ). (2544). **พลวัตชุมชนไทยในสมัยโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ : สถาบัน
ชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง.(2541). **ภูมิปัญญาชาวบ้าน : วิธีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้-แก้ปัญหาของชาวบ้าน
ไทย**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิปัญญา.
- Abrahamson Mark. (1980). **Urban Sociology**. London Prentice-Hall, Inc., Engewood Cliffs, N.J.
Mitchell, Helen Buss. (1999). **Roots of wisdom**. 2nd ed. Belmont, Calif. : Wadsworth
Pub.
- Irwin T. Sanders. (1958). **The community**. New York : The Renald. Press Company.
- Sorokin, P. and Zimmerman, C. (1969). **Rural-Urban Sociology**. New York : Henry Holt and
Company Kraus Reprint Co.
- United Nations. (n.d.). **Sustainable Development Goals**. Retrieved from
<http://www.un.org/sustainabledevelopment/>.
- Witbert W. Moore. (1968). **Social Change**. New York : The Macmillan company.